

Länsstyrelsen i Stockholms län
Enheten miljöplanering
Box 220 67
104 22 Stockholm

Remiss - Regional strategi för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning

Remissyttrande över Länsstyrelsen i Stockholms läns förslag (501-12364-2014)
Dnr KS14/100-430

Ekerö kommun vill först och främst framhålla att det är många viktiga åtgärder inom ramen för miljömålet *Ingen övergödning* som har beskrivits. Ekerö kommun har även några viktiga medskick inför fortsatt arbete:

Samordning

Vattenmiljöfrågor är något som engagerar flera aktörer i regionen. Under år 2014 har föreliggande strategi, en vattenstrategi från landstinget och det nya åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt, skickats ut på remiss. För att undvika dubbelarbete bör arbetet med förbättrad vattenmiljö samordnas mellan aktörer i regionen.

Vattenförvaltning

Till följd av EU:s vattendirektiv har ett vattenförvaltningsarbete utvecklats i Sverige. Ekerö kommun bedömer att relationen till åtgärdsprogrammet för Norra Östersjön skulle kunna tydliggöras i länsstyrelsens strategi. Det hade exempelvis varit intressant att kunna utläsa vilka åtgärder som skiljer sig från åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt. De åtgärder för särskilda åtgärdsområden som länsstyrelsen har utarbetat inom vattenförvaltningen och som ska ligga som bilaga till åtgärdsprogrammet, kan också omnämnas.

Ekerö kommun vill samtidigt ifrågasätta nödvändigheten av en separat strategi för miljömålet *Ingen övergödning*, eftersom åtgärdsarbetet i enlighet med vattenförvaltningen är välutvecklat. Om det finns åtgärder som länsstyrelsen eller kommuner i regionen bedömer som viktiga, så bör dessa inarbetas i det kommande åtgärdsprogrammet för Norra Östersjön. Det bör annars motiveras varför en separat strategi behövs. Strategin bör även i huvudsak fungera som ett tillägg till vattenförvaltningen och denna relation kan förtydligas. För miljömålet *Frisk luft* gäller åtgärdsprogrammet för arbetet med miljö kvalitetsnormer för luft. Ingen extra strategi har utarbetats.

Källorna till övergödning

Det står att dagvatten är en av de största källorna (s.13) till övergödningen i länet. Detta stämmer inte överens med cirkeldiagrammen som visas senare i dokumentet (s.15). Enligt cirkeldiagrammen är jordbruk och spillvatten de största källorna till utsläpp av näringsämnen i länet. Detta bör på olika sätt framhävas, exempelvis genom uppbyggnaden av åtgärdsområden i strategin. Det är även en förhållandevis kort beskrivning av jordbrukets påverkan under avsnittet *Regionens förutsättningar och möjligheter*. Jordbrukets framtida effekter till följd av ökade flöden skulle också kunna beskrivas.

På vilket sätt och varför de största källorna bidrar till övergödningen skulle kunna förtydligas, särskilt för dagvatten. För att kunna vidta kostnadseffektiva åtgärder, som inte enbart är end-of-pipe-lösningar (till exempel dagvattendammar), bör utgångspunkten vara de bakomliggande orsakerna och dess respektive andel av de totala utsläppen. Exempelvis skulle jordbrukets utsläpp kunna delas upp och relateras till olika aktiviteter.

Ansvarsfördelning

För att öka användbarheten av strategin kan ansvarsfördelningen utvecklas. I andra strategier som länsstyrelsen har utarbetat har ansvarig för respektive åtgärd fastställts. Att fördela ansvar på olika aktörer bedöms kunna lyfta strategin så att föreslagna åtgärder inte faller mellan stolarna.

Åtgärdsområden

Uppbyggnaden och val av åtgärdsområden skulle kunna förbättras och bli mer ändamålsenligt. Det upplevs missvisande att ett åtgärdsområde omfattar samtliga stora utsläppskällor, samtidigt som transporter och resande, vilket bidrar minst till övergödningen i länet, hanteras inom ett eget åtgärdsområde. Transporter och resande hanteras dessutom inom miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*. Det står även i strategin att åtgärdsområdet kommer att ledas inom länets klimat- och energistrategi, varför åtgärdsområdet känns överflödigt.

Åtgärder

Vissa av de föreslagna åtgärderna skulle kunna delas upp på fler åtgärder och förklaras ytterligare för att tydliggöras. Exempelvis kan åtgärden ”Kretsloppsanpassa enskilda avlopp, så att näringen kan återföras till jordbruksmark till exempel enligt Södertäljemodellen samt utreda fler lämpliga lokaliseringar i regionen” konkretiseras på flera sätt. Att utreda lämpliga lokaliseringar skulle exempelvis kunna vara en egen åtgärd. Vissa åtgärder är även svåra att förstå vad de innebär och saknar stöd och förklaring i text. Det gäller bland annat omhändertagande av latrin och att köttkonsumtionen och matsvinnet ska minska. Även Södertäljemodellen bör förklaras.

Långsiktigt bärkraftig konsumtion av varor och tjänster

Kopplingen mellan import av näringsämnen och övergödning behöver förtydligas. Att säga att importen av näringsämnen behöver begränsas belyser inte väsentlig problematik kopplad till övergödning och är en förenkling som måste delas upp i flera delar. Kopplingen mellan övergödning och minskad köttkonsumtion, respektive mellan övergödning och offentlig upphandling av närproducerad mat, behöver också tydliggöras.

Snarare än att minska importen av näringsämnen bör målsättningen vara att minska användningen av handelsgödsel eftersom det medför ett nettotillskott av näringsämnen till ekosystemen. Fosfor är även en ändlig resurs. Användningen av handelsgödsel kan minskas genom att öka återanvändningen av näringsämnen. För att möjliggöra detta behöver ett flertal åtgärder vidtas. Det brutna kretsloppet mellan stad och landsbygd behöver åtgärdas, alltså att se till att näringsämnen kommer tillbaka till jordbruket. Att växtodling behöver blandas med djurhållning på grund av tillgång till stallgödsel är en annan åtgärd för att minska användningen av handelsgödsel. Fler åtgärder kan vara aktuella, men utgångspunkten bör vara att tillvarata de näringsämnen som kommer ut ur systemet för att på sikt minska användningen av handelsgödsel.

Insamling av slam

Strukturer för insamling av slam finns redan. För att reducera utläppen av näringsämnen och samtidigt återanvända näringsämnen krävs att enskilda avlopp och gemensamhetsanläggningar byggs så att svartvatten kan tillvaratas genom kretsloppsanpassning. Det står så i åtgärderna, men inte i text.

Samordning mellan miljömål och strategier

Insamlat slam från enskilda avlopp transporteras vanligtvis till avloppsreningsverk, där slammet eventuellt rötas. Biogaspotentialen med avloppsslam som substrat har beräknats som liten eftersom en stor del av slammet redan rötas (se *Förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi*, ER 2010:23).

Stora delar av det som handlar om biogas i strategin bör falla inom miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*, särskilt att stallgödsel och matavfall och restprodukter från jord- och skogsbruk ska samlas in och rötas. Det primära målet med användningen av slam i strategin för *Ingen övergödning* bör vara att tillvarata näringsämnen för återföra till åkermark, inte att producera biogas. Eventuell biogasproduktion vid hantering av avloppsslam är snarare en synergieffekt som gynnar miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Det bör betonas i strategin att arbetet med miljömålet *Giftfri miljö* leder till förbättrad slamkvalitet. Åtgärder som leder till förbättrad slamkvalitet, till exempel REVAQ-certifiering, bör även vara åtgärder inom miljömålet *Giftfri miljö*. Dessa åtgärder bör därför lyftas ur strategin för *Ingen övergödning*.

Övriga synpunkter

Det är lätt att tolka cirkeldiagrammet om markanvändning (s.13) som utsläpp av näringsämnen eftersom texten i huvudsak behandlar detta. De kartor som finns infogade på s.10 är även en aning missvisande för en strategi om övergödning. Eftersom den ekologiska statusen är en sammanvägd bedömning som baseras på flera olika kvalitetsfaktorer (biologiska, fysikaliska-kemiska och hydromorfologiska), är det inte säkert att det avgörande problemet i alla vattenförekomster med sämre än god ekologisk status är övergödning. I en strategi för ingen övergödning vore det mer ändamålsenligt med en karta som enbart visar problematik kopplad till övergödning.

För Ekerö kommun

Peter Carpelan
Kommunstyrelsens ordförande